

Eriarvoisuuden kulttuuriset ulottuvuudet talouskuripolitiikan Britanniassa

---

Lisa Mckenzie: *Getting By. Estates, Class and Culture in Austerity Britain*. Bristol: Policy Press, 2015. 225 s. ISBN 9781447309956.

Vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen Britanniassa on tehty kovaa politiikkaa maan ”rikki menneen” talouden korjaamiseksi. Fokus siirtyi kuitenkin pian pankeista sosiaalietuuksiin ja julkiseen sektoriin. Hyvinvointijärjestelmää on muokattu ankarasti kaikilla alueilla. Köyhyys on lisääntynyt samalla kun matalapalkka- ja silpputyön osuus on kasvanut. Brittiläinen lehdistö, viime aikoina tositelevisio-ohjelmien vahvistamana, luo kuitenkin kuvaa työväenluokasta joukkona, joka omilla tavoillaan ja valinnoillaan kurjistaa itseään ja ympäristöään. Televisio-ohjelmat nostavat esille vuokratololähiöissä elävien ihmisten käyttäytymisen, perhe-elämän ja arkipäivän käytännöt pyrkien esittämään heidät välinpitämättöminä sekä moraalittomina ja näin itse syyppinä omaan kurjuuteensa. Sosiologi Lisa Mckenzie kuvaa näin konservatiivien niin sanottua ”*broken Britain*” -teesiä, jonka mukaan levottomuuksien

ja muiden ongelmien taustalla ovat ”rikki menneet yhteisöt” ja ongelma-perheet, jotka ovat suuri julkisen talouden meno-erä.

Mckenzie on tehnyt etnografista tutkimusta vuokratololähiöissä Nottinghamin St Annissa. Hän tarkastelee lähiön elämää ja sen asukkaiden kokemuksia eriarvoisuudesta. Mckenzien mukaan sukupuoli, luokka, rotu ja etnisyys ovat eriarvoisuudessa tärkeitä tekijöitä. Hänen väitteensä on, että eriarvoisuudella on taloudellisen ulottuvuuden lisäksi kulttuurinen ulottuvuus (esimerkiksi miten pukeudut, miten puhut, millainen maku sinulla on), joka ruokkii stigmatisointia.

St Annin lähiön kulttuuri on muovaantunut hybridiksi yli 50 vuoden kuluessa länsi-intialaisen ja valkoisen työväenluokan eläessä vierekkäin. Mckenzien haastattelemista lähiön asukkaista useat olivat valkoisia naisia, joilla oli lapsia mustien miesten kanssa. Naiset olivat monesti yksinhuoltajia ja usein myös sosiaalituilla eläviä työttömiä. He työskentelivät usein vapaaehtoisesti ja epävirallisesti yhteisössä. Mckenzie haastatteli myös lähiön miehiä. He olivat monesti työttömiä tai työskentelivät epävakaisissa ja osa-aikaisissa töissä, osallistuvat toisinaan epäviralliseen talouteen ja elivät muualla kuin lastensa äitien luona.

Haastatellut naiset olivat hyvin tietoisia lähiöön liitetyistä negatiivisista stereotyyppioista sekä niistä rodullistetuista ja seksuaalisoiduista käsityksistä, joita heihin itseensä yhdistettiin heidän henkilökohtaisten suhteidensa ja lastensa vuoksi. Lähiön naiset kokevat Mckenzien mukaan köyhyyttä ja puutetta universaaleista resursseista, kuten koulutuksesta, työstä ja positiivisesta tunnustuksesta. Heidän on puutteen ja köyhyyden vuoksi ylläpidettävä kuvaa järjestyksestä oikeuttaakseen olemassaolonsa. Tällöin kulttuurista tulee vaihdon alue. Siitä haetaan arvoa ja arvostusta. Tiettyjä kulttuurisia resursseja ei kuitenkaan voi vaihtaa yhteisön ulkopuolella. Esimerkiksi paikallista pukeutumistyyliä saatettiin arvostaa yhteisön sisällä, mutta arvostus ei välttämättä kantanut yhteisön ulkopuolelle. Se mikä yhteiskunnassa nähdään ehjänä ja kunnollisena, ja sen seurauksena se mitä pidetään särkyneenä, kiinnitetään kulttuuriin. Paikallisen kulttuurin merkit saatettiinkin tulkita yhteisön ulkopuolella vaikkapa merkeiksi sosiaaliuilla elämisestä ja huonoista elämäntavoista.

Köyhältä valkoiselta työväenluokalta on usein eväty kunnioitus ja tunnustus ryhmänä. Kunnioitus ja positiivinen tunnustus olikin haastatelluille valkoisille naisille hyvin merkittävä asia kulttuurisessa sekoittumisessa.

He olivat löytäneet tunnustusta lähiön sisällä mustien miesten ja mustaan kulttuuriin osallistumisen avulla. Yhteisöön kuulumisen oli tärkeää ja paikallisten käytäntöjen arvostamisella sai kunnioitusta lähiössä.

Haastatellut naiset kokivat, että heitä voitaisiin arvostaa lähiön ulkopuolella monikulttuurisuuden, mutta ei valkoisuuden ja työväenluokkaisuuden vuoksi. Toisaalta monia tämän monikulttuurisuuden merkeistä ei vaikutettu kuitenkaan arvostettavan yhteisön ulkopuolella. Köyhien naapurustojen ja alaluokkien sosiaaliset verkostot ja käytännöt sekä kulttuuriset käytännöt ja ideat, jotka ymmärretään väärin yhteisön ulkopuolella, ovatkin Mckenzien mukaan näkymättömiä, arvottomia tai ne toimivat ihmisiä itseään vastaan.

Lähiön ihmiset kamppailevat heistä kerrottavien ja heidän itsensä kertomien narratiivien välillä. Mckenzie osoittaa tutkimuksessaan, että huolimatta keskiluokan puheesta yhteisöllisyyden kriisistä ja siitä, että ihmiset eivät enää koe yhteyttä naapurustoihinsa, perhe, sukulaisuus ja yhteisö ovat näille miehille ja naisille sekä heidän selviytymiselleen edelleen tärkeitä. He kantavat vastuuta itsestään ja toisistaan kuten parhaiten taitavat, esimerkiksi hoitaen toistensa lapsia tai osallistuen epäviralliseen talouteen.

Tutkimuksen tärkeä huomio on, että kulttuurin jakaminen luokkaan vahvasti kiinnitettyissä tiloissa, kuten kaupunkien vuokratalolähiöissä, voi auttaa ymmärtämään arvoa, luokkaa ja kuulumista uusilla tavoilla. Eriarvoisuutta tulisi tarkastella paitsi suhteessa intersektionaalisiin tekijöihin, myös suhteessa kulttuurisiin tekijöihin ja siihen, mihin arvoa kiinnitetään. Kyse ei ole vain yksilöiden kyvyistä, vaan myös rakenteellisista tekijöistä. Lähiöissä luodaan paikallisesti omia arvojärjestelmiä. Sillä, millaista kuvaa alueesta luodaan sen ulkopuolella, voi olla pitkäkestoisia vaikutuksia alueella asuvien elämään, esimerkiksi jos paikalliset arvostukset tulkitaan vain negatiivisina. Paikallisten merkitysten ymmärtäminen on olennaista yhteisöjen ymmärtämiseksi ja niiden vahvistamiseksi. Useiden tutkimusten mukaan sosiaaliset tekijät ovat selviytymisessä keskeisiä taloudellisten ohella: sosiaaliset verkostot paitsi auttavat selviytymään, niissä myös pyritään pysymään mukana ja ne tarjoavat merkityksiä elämään (Isola ym. 2015). Tunnustuksen saaminen on tärkeä osa pärjäämistä.

Arvon kiinnittäminen henkilöihin tai ryhmiin alueen sisällä ei ole itsestään selvää ja myös sulkee toisia pois. St Annin yhteisöön on jatkuvasti uusia tulijoita, ja Mckenzie huomaut-

taa, että samalla heitä vastaan luodaan uusia rajoja. Kuten alueen ja Britannian historiassa monesti aiemminkin, nyt Afrikasta ja Lähi-idästä saapuneita siirtolaisia kohtaan oli nähtävissä selvää vastakkainasettelua. Kulttuurista tilaa luotiin näin jatkuvasti uudestaan.

Toisinaan tunnustuksen puute ja osattomuuden kokemukset roihhahtavat esiin. Kirjan viimeisessä luvussa käsitellään Britannian elokuun 2011 protesteja. Tuolloin Tottenhamista liikkeelle lähteneet, epätoivosta nousevasta turhautumisesta ja vihasta polttoaineensa saaneet protestit levisivät viidessä päivässä läpi maan lähiöiden. Protesteja seuranneet keskustelut keskittyivät Mckenzien mukaan lähiöissä asuvien ihmisten moraalien ja käyttäytymisen ruotimiseen. Britannian EU-kansanäänestyksen tuloksen voi myös nähdä johtuvan osittain näköalattomuuden ja osattomuuden kokemuksista. Mckenzie antaa eväitä tarkastella taustalla olevia syitä. Monet ihmiset halusivat muutosta tilanteeseensa ja näyttivät sen keinoilla, joita heillä oli käytössään. Siten kansanäänestyksen tuloksen tulkitseminen esimerkiksi vain tietämättömyydeksi ohittaisi ne merkitykset, joita ihmiset sille antoivat. Tällöin vika ei ole päätöksenteon mekanismeissa, vaan pikemminkin siinä, että monilla ihmisillä on liian vähän

vaikutusvaltaa omaan tulevaisuuteensa.

Elina Turunen